

Управление горрайорганами внутренних дел и линейными органами транспортной милиции : курс лекций / под ред. Гребельского Д. В. – М. : РИО Акад. МВД СССР, 1976. – 39 с.

6. Взаємодія міліції та громадськості в Україні : навч. посіб. / за заг. ред. А. Дж. Бека, О. Н. Ярмиша. – Х. : Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2001. – 200 с.

7. Про об'єднання громадян : закон України від 16 черв. 1992 р. № 2460-XII. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 34. – Ст. 504.

8. Мироненко Т. С. Організаційно-правові аспекти управління взаємодією органів прокуратури України з громадськістю : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Т. С. Мироненко. – Х., 2007. – 190 с.

Надійшла до редколегії 07.09.2011

**КАЛАШНИК М. В. ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ МИЛИЦИИ СО СТРУКТУРАМИ
ГРАЖДАНСКОГО ОБЩЕСТВА КАК ОСНОВА РЕФОРМИРОВАНИЯ
ОРГАНОВ ВНУТРЕННИХ ДЕЛ**

Рассмотрены проблемные вопросы реформирования органы внутренних дел в аспекте взаимодействия милиции с общественными организациями. Предложены пути усовершенствования механизмов совместных действий.

**KALASHNYK M. POLICE INTERACTION WITH THE CIVIL SOCIETY
STRUCTURES AS A BASIS OF THE REFORM OF THE INTERNAL AFFAIRS
AGENCIES OF UKRAINE**

The issues of internal affairs agencies reforming in the aspect of interaction with social organizations are considered. The ways of improvement of mechanisms of common actions are proposed.

УДК 343.985

О. О. ЮХНО,

*кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри кримінального права та кримінології
Одеського державного університету внутрішніх справ*

**АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ КРИТЕРІЇВ ЕФЕКТИВНОСТІ
ДІЯЛЬНОСТІ ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ І ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ**

Проаналізовано систему критеріїв оцінювання діяльності оперативних підрозділів органів внутрішніх справ під час запобігання та протидії злочинності. Запропоновано авторський підхід до вдосконалення методики оцінювання кінцевих результатів діяльності оперативних підрозділів на сучасному етапі.

Проблема визначення критеріїв ефективності у правознавстві, у правозастосовній діяльності органів внутрішніх справ (далі – ОВС) та зокрема оперативних підрозділів на сьогодні є однією з центральних. У літературі слушно зазначається, що проблема оцінювання критеріїв ефективності перетворюється на комплексну, фундаментальну галузь соціального знання, що потребує інтеграції й концентрації зусиль філософської науки, галузей соціального знання, точних наук [1, с. 57]. При цьому немає обмежень з точки зору сфер застосування категорії ефективності в дослідженнях суспільних процесів та явищ.

Які в будь-якій іншій сфері діяльності людей (наприклад у сфері охорони здоров'я, освіти тощо), запорукою успішного запобігання й

протидії злочинності є відомості про те, які напрями відповідної діяльності ефективні та чому. Теоретичні розробки проблем визначення й оцінювання критеріїв ефективності діяльності у сфері запобігання і протидії злочинності здебільшого ґрунтуються на оціночних критеріях типу «низька», «середня», «максимальна»; «мала», «середня», «велика» тощо. На жаль, точності критеріїв та оцінок заважають значні труднощі, пов'язані з браком статистичного матеріалу (обліку даних) про запобіжну роботу та її результати, відсутністю спеціальних підрозділів із цього напрямку (деякі з яких ліквідовані в системі ОВС) і кваліфікованих фахівців, спроможних проводити оціночні дослідження, слабкістю науково-теоретичних розробок питань критеріїв ефективності в сучасних умовах.

Сьогодні в ОВС таку аналітичну роботу епізодично здійснюють штабні підрозділи, але цілеспрямованої, системної роботи в цьому напрямі не проводиться.

Термін «ефективність» походить від латинського слова «ефект» (*effectus*), який у перекладі означає результат, наслідок яких-небудь причин, дій. Ефективний – означає такий, що дає заздалегідь намічений результат. Звідси ефективність – це результативність цілеспрямованої дії. Ефективність як наукова категорія прийшла у правознавство з економіки, де отримала всебічний аналіз і широко використовується в економічній літературі. В економічному менеджменті під ефективною розуміють таку діяльність, що приводить до досягнення поставлених цілей, дає максимальний результат за мінімальних матеріальних, людських та інших видів витрат [2, с. 137–138].

Ефективність широко використовується й у правознавстві. За визначенням О. Марцева і С. Максимова, у правознавстві поняття ефективності вперше з'явилося у кримінальному праві [3, с. 52]. Спочатку поняття ефективності ототожнювалось, іноді повністю, іноді частково, з оптимальністю або навіть обґрунтованістю правових приписів. Пізніше, після введення Г. Злобіним у теорію ефективності кримінального покарання кількісно визначеної категорії «мета», це поняття набуло практичного значення [4, с. 60]. Синонімом ефективності стає спроможність правових приписів досягати соціально корисних результатів або цілей. У той самий час науковці починають говорити про напрацювання методики критеріїв оцінювання ефективності. Більшість авторів, що вивчають проблеми визначення критеріїв ефективності, визначає її як ступінь досягнення цілей, поставлених перед системою, або як співвідношення між фактичним, реальним результатом і поставленою метою. На наш погляд, вказівка на взаємний зв'язок між метою й результатом створює необхідні методологічні передумови для вирішення питань про критерії й кількісну визначеність поняття ефективності.

Використання такої методологічної основи має, безперечно, принципове значення для розроблення поняття ефективності запобігання й протидії злочинності. На основі такого поняття ефективності у правознавстві на сучасному етапі вирішується низка теоретичних і практичних завдань. Так, наприклад, за допомогою аналізу ефективності визначається ступінь впливу права на суспільні відносини, установлюються негативні й позитивні наслідки, до-

сліджується соціальний механізм дії права в цілому, визначається результативність і соціальна цінність окремих соціальних правових інститутів. Вивчення ефективності також є неодмінною передумовою вирішення складних проблем управління, зокрема розроблення критеріїв оцінювання управлінських рішень, якості роботи виконавців, вдосконалення організаційних структур.

Водночас М. Шаргородський та інші автори розуміють критерії ефективності як спроможність правового засобу сприяти досягненню цілей і завдавати об'єктивний вплив на суспільні відносини [5, с. 57–58]. На думку В. Гусарова, ефективність – це дієвість, результативність, раціональність, продуктивність, доцільність, оптимальність, стабільність, стійкість тощо [6, с. 151–152]. Вважаємо, що такий підхід до трактування вказаних понять є методологічно некоректним. Категорія ефективності включає в себе названі поняття як елементи. Якщо відбувається оцінювання ефективності конкретної форми управлінської діяльності, то набір таких елементів може різнитися. Проте жоден з цих елементів не може включати в себе категорію критерію ефективності як складову частину. У результаті аналізу аргументів багаторічної дискусії з приводу критеріїв оцінки ефективності діяльності оперативних підрозділів ОВС, також щодо запобігання й протидії злочинності, ми маємо констатувати той факт, що єдності поглядів стосовно аналізованого поняття у правознавстві взагалі і в кримінологічній теорії, ОРД, управлінні в ОВС і правозастосовній діяльності ОВС зокрема, так і не досягнуто. У кримінологічних дослідженнях ефективність аналізується у двох взаємопов'язаних напрямках. По-перше, це так званий кількісний напрям, що передбачає здебільшого встановлення співвідношення між метою діяльності та її результатом, визначення дієвості, результативності виокремленого дослідником аспекту такої діяльності. На такій основі поняття критерію ефективності можна визначити як співвідношення між фактичним результатом дії запобіжних заходів, що виявляється у зниженні рівня злочинності чи окремих її видів або груп злочинів, у мінімізації дії її негативних тенденцій тощо й соціальними цілями, для досягнення яких такі заходи були здійснені. Інший напрям – якісний – враховує зазначене співвідношення, але полягає в аналізі підготовленості тієї або іншої системи, того чи іншого органу до постановки, інтерпретації й реалізації поставлених

завдань. Відповідно ефективність запобігання й протидії злочинності розглядаються як внутрішня властивість, спроможність системи здійснювати сприятливий вплив на об'єкт (злочинність) у заданому напрямі (обмеження рівня злочинності до певного показника).

Запобігання й протидія злочинності є соціальною діяльністю, оскільки здійснюються інститутами суспільства (суб'єктами запобігання й протидії злочинності) у самому суспільстві та в його інтересах. Здійсненням запобігання й протидії злочинності управляють спеціальні органи, установи, організації, створені державою, яка є також формою організації суспільства. Особливі управлінські утворення – органи міжгалузевої компетенції – здійснюють координацію дій суб'єктів протидії злочинності (Рада національної безпеки і оборони при Президенті України, органи прокуратури, місцеві органи влади).

Управління діями суб'єктів протидії злочинності, зокрема оперативними підрозділами ОВС, – найважливіша умова ефективності всієї базової діяльності. Оцінюючи роботу в цілому та за окремими її напрямками, ми робимо висновок про її ефективність на основі низки показників. Одним із них є узгодженість дій суб'єктів протидії злочинності. Тому поряд із загальним поняттям «ефективність протидії злочинності» треба вказати й на окремі прикладні визначення критеріїв ефективності, які становлять зміст окремих напрямів діяльності у сфері запобігання й протидії злочинності.

Необхідно підкреслити також і те, що визначення й оцінювання ефективності не слід розглядати як самостійні процеси. Вони є важливими складовими частинами процедурної управлінської діяльності, тому на них поширюються всі закони й закономірності, що діють у процесі реалізації запобігання й протидії злочинності. Оцінювання ефективності діяльності буде об'єктивним й практично значущим лише тоді, коли наука й практика спільно розроблять систему критеріїв, тобто показників визначення ефективності, і тоді, коли буде створена методика її застосування. Щодо діяльності оперативних підрозділів ОВС, то це стосується напрацювання окремих методик для кожного або декількох галузевих оперативних підрозділів, враховуючи специфіку їх діяльності. Вирішення вказаних завдань передбачає наступні кроки. По-перше, формулювання мети (завдань) діяльності кожного галузевого оперативного підрозділу, ступінь досягнення якої вказує на ефективність цієї діяльності. Умовно

мету запобігання й протидії злочинності можна сформулювати як реальне зниження кількості злочинів у межах певної адміністративно-територіальної одиниці. Надалі дана мета реалізовується шляхом виконання більш конкретних завдань, поставлених перед системою. Такими завданнями можуть бути: виявлення причин злочинів і умов, що сприяють їх учиненню; вжиття заходів щодо усунення встановлених причин та умов або їх нейтралізації; виявлення осіб з протиправною поведінкою, яка має тенденцію переростання в підготовку й учинення злочинів; вплив на таких осіб з метою недопущення вчинення ними злочинів шляхом застосування індивідуально-профілактичних заходів; вжиття заходів, спрямованих на зниження серед громадян ризику стати жертвами злочинних посягань, тощо. По-друге, створення системи критеріїв кількісних та якісних показників, застосовуючи які, можна визначити ступінь досягнення мети й завдань даної діяльності. Передусім ми повинні мати на увазі, що для визначення й оцінювання ефективності можна застосовувати кількісний і якісний підходи.

Доцільно звернути увагу на те, що кількісний підхід полягає у з'ясуванні різниці між досягнутим результатом і витратами на його досягнення. Наприклад, критерій ефективності управління можна кількісно оцінити шляхом порівняння одержаного прибутку та витрат на управління. Про дійсну ефективність соціального управління можна говорити у трьох випадках: 1) коли витрати на управління скоротилися, а показники управління не змінилися або навіть поліпшилися; 2) коли витрати на управління не змінилися, а якість управлінської діяльності стала кращою; 3) коли витрати на управління зросли поліпшилися показники якості управління.

Указана методика критеріїв оцінювання ефективності, знову ж таки, ґрунтується на порівнянні ефекту, тобто результату, отриманого в системі, з витратами, пов'язаними з його досягненням. Ефект у системі запобігання й протидії злочинності, як зазначають В. Плішкін і О. Литвинов, виявляється в тому, що всі елементи (керуючі й керовані підсистеми та їх складові) приведені в дію і використовуються згідно з їх призначенням найбільш раціональним способом. У цьому й виявляється так званий системний ефект [7, с. 225], що відображає і якісні та кількісні характеристики кожного елемента системи, і принципово нову якість, що виникає в результаті вияву системних

зв'язків і відносин. На нашу думку, таке оцінювання не завжди коректне. По-перше, тому що результат діяльності не завжди полягає в прибутку. По-друге, діяльність може привести до безпосереднього або опосередкованого результату. Останній приховує роль управління в його досягненні (саме таку ситуацію ми спостерігаємо в аналізованій системі, коли зниження рівня злочинності, динаміка негативних тенденцій, позитивні зміни в структурі злочинності, припинення злочину на стадії підготовки й замаху тощо розглядаються здебільшого як досягнення відповідних органів, тим самим роль управління запобіганням і протидією злочинності знижується). Прибуток часто виступає як опосередкований результат. По-третє, результат може бути не тільки економічним (наприклад зменшення матеріальної шкоди від злочинів), а й соціальним (зменшення соціальної напруги в суспільстві, зміна громадської думки), соціально-економічним (зростання життєвого рівня), соціально-психологічним (зменшення гостроти соціальних конфліктів).

З огляду на це, ми вважаємо більш практичним якісний підхід. Науковці й практики не виправдано залишили його поза своєю увагою, адже він не прямо пов'язаний із цифровими показниками. Якісний підхід покликаний визначати готовність системи, усуваючи одночасно її вихід за межі соціальних потреб. При цьому відхід від розгляду системи протидії злочинності з позицій якісної ефективності, по суті, з позицій цільового призначення, ускладнює отримання обґрунтованих висновків про шляхи її розвитку й удосконалення, про необхідну й достатню інтенсивність процесів у відповідній сфері. Якісне оцінювання критеріїв ефективності діяльності оперативних підрозділів ОВС із запобігання й протидії злочинності може бути проведене лише на основі її ретельного вивчення, глибокого аналізу даних, які її характеризують, і, зокрема, того, наскільки створені організаційні й методичні передумови для реалізації поставлених перед відповідними суб'єктами завдань. Оціночна діяльність у даному напрямі, на нашу думку, потребує використання різних методів, передусім наступних: статистичного аналізу, який полягає у використанні різних показників статистичного обліку, і застосовується для отримання загального уявлення про стан діяльності в масштабі району, міста, області, держави; якісного аналізу, який дає більш глибоке уявлення про стан діяльності. Такий аналіз передбачає вивчення як результатів діяльності, так і шляхів їх досягнення, а та-

кож значення даних результатів; соціологічного аналізу, який включає опитування громадян і фахівців з питань, які стосуються проблем запобігання й протидії злочинності.

Для характеристики категорії ефективності використовують разом із раніше наведеними підходами й параметри змісту ефективності, які сформовані на основі ідеальної моделі управлінської системи [8, с. 14]. Параметри змісту ефективності є моделлю взаємодії організаційних і функціональних принципів протидії злочинності. Важливою їх ознакою слід визнати тісний взаємозв'язок і взаємозумовленість. На думку О. Литвинова, можна стверджувати, що розвиток кожного окремого параметра ефективності зумовлений розвитком інших параметрів. Так, наприклад, законність та її законодавче закріплення визначають стан мети, завдань, їх змісту, ступеня теоретичного й практичного усвідомлення й доцільності, управлінської виразності в рішеннях, спільних узгоджених планах тощо. У свою чергу, цілеспрямованість протидії злочинності як параметр ефективності визначає реальний стан комплексності, тобто необхідні пропорції переконання, примусу, дозволу, контролю, управлінської й виконавчої діяльності [9, с. 46], що ми підтримуємо. Отже, підвищення ефективності запобігання й протидії злочинності потребує розвитку кожної окремої ланки комплексної категорії ефективності – її параметра, а також дотримання необхідного балансу між ними з урахуванням системної цілісності.

Підсумовуючи викладене, варто підкреслити, що параметри ефективності, будучи різними за своїм змістом, повинні відповідати певним вимогам, що їх напрацьовано теорією й практикою. Основними із цих вимог є наступні: поєднання кількісних і якісних показників, достовірність, порівняльність, оптимальність. Поєднання кількісних і якісних показників означає, що при оцінюванні роботи мають застосовуватися кількісні й якісні показники, тобто об'єктивні, вивірені кількісні показники повинні супроводжуватися якісними коментарями – доповідними записками або аналізами, які, на наш погляд, забезпечать відображення якісного змісту діяльності щодо протидії злочинності. Вимога щодо достовірності означає, що використані під час оцінювання роботи показники повинні бути достовірними, тобто мусять об'єктивно, правильно відображати стан роботи оперативних підрозділів ОВС як у цілому, так і на окремих її напрямках і ділянках тощо. Неточні, а тим більше свідомо викривлені

відомості, використані під час оцінювання критеріїв ефективності, призводять до результатів, протилежних поставленим цілям і завданням. Порівняльність означає, що під час оцінювання критеріїв запобіжної діяльності оперативних підрозділів ОВС мають застосовуватися такі показники, що можуть порівнюватися один з одним. Ця вимога впливає з постулату про те, що будь-яке оцінювання побудоване на порівнянні. Якщо показник не може бути порівняний, його використання для оцінювання втрачає практичний сенс, а дані, отримані за умови нехтування цією вимогою, не відповідають дійсності та не відображають реальний стан справ. Вимога щодо достатності має два аспекти. З одного боку, вона означає, що система даних про ефективність запобігання й протидії злочинності має бути достатньо повною, інакше вона виявляється непридатною для об'єктивного і всебічного оцінювання. Разом з тим, система даних за кількісним складом не повинна бути надмірною. Як відомо, надмірність інформації перешкоджає її практичному застосуванню.

Основним мірилом і своєрідним «індикатором» оцінювання реального стану запобігання злочинності й критеріями ефективності боротьби з нею, зокрема в ОВС, є статистика. Цінність статистичних даних безсумнівна, але ніхто до сьогодні не досліджував, яку саме роль вона відіграє у визначенні й оцінюванні оперативно-розшукового запобігання й припинення злочинів. Спробу визначити й розкрити джерела кримінологічної ситуації та оперативної обстановки в країні зробили вчені О. Джужа, Д. Голосніченко, А. Кирилюк [10, с. 65–70], які окреслили й розкрили відправні аспекти даної проблематики, її актуальність, запропонували положення й критерії визначення й розвитку інформаційно-кримінологічної статистичної бази. Статистика в діяльності ОВС, зокрема оперативних підрозділів, виконує управлінські функції. Такі функції ретельно досліджували О. Джужа, Я. Кондратьєв, О. Кулик, П. Михайленко тощо. Узагальнюючи такі дослідження, слід зробити висновки, що діюча статистична звітність не відповідає реальному стану речей з різних причин. Одна з них – це латентність. Так, на думку О. Литвака, загальні обсяги латентної злочинності набагато вищі, ніж 90 % від усіх фактично вчинених злочинів, що впливає на суспільне життя через свої наслідки [11, с. 63]. Згідно з опублікованими даними О. Кальмана, приблизно 90 % приватизованих підприємств у країні працює поза законом та під контро-

лем кримінально-олігархічних кланів, 80 % товарів широкого вжитку надходять до держави за тіншовими схемами контрабандним шляхом, а в цілому тіншова економіка становить 50–60 % [12]. Латентність можна поділити на два види: природну й штучну. Природна латентність – коли про злочин знають самі злочинці й причетні до цього особи. Штучна латентність – коли злочин приховують потерпілі, свідки, які повинні сповіщати про злочини до правоохоронних органів, давати правдиві свідчення й посадові особи, які повинні протидіяти злочинності і не допускати фактів укриття злочинів від реєстрації [13, с. 14–24]. Такі припущення спираються на наукові дослідження, на численні парадокси динаміки злочинності, а також на відверті визнання керівництва МВС України про неповну реєстрацію злочинів [15, с. 3]. Водночас указані види латентності можна реалізувати: перший – за рахунок підвищення правосвідомості і правової культури населення тощо, другий – за рахунок вимогливості і підвищення контролю з боку керівництва МВС, а також за діяльністю оперативних підрозділів. Другий аспект, який негативно впливає на об'єктивне визначення критеріїв визначення ефективності роботи діяльності ОВС і зокрема оперативних підрозділів, – це хибне оцінювання діяльності за відсотком розкриття злочинів, що викликане «самозбереженням» усієї системи ОВС від зовнішніх чинників. Статистичних даних щодо результатів проведених запобіжних заходів (які фактично виконані й мають певні вагомні результати) у системі ОВС майже не ведеться. Система оцінювання діяльності як усієї системи ОВС, так і оперативних підрозділів не зорієнтована на проведення такого обліку й аналізу, вона орієнтована не на запобігання злочинам, а насамперед на їх розкриття. Це неминуче призводить до штучного викривлення справжньої ситуації й невиправданого перенесення акцентів в оперативно-розшуковій діяльності взагалі і в міліцейській діяльності зокрема. Згідно з нормативними актами ОВС [16] відомості про злочини, яким запобігли, чи про припинені злочини повинні бути відображеними у п. 8 картки форми 1, а також у п. 17 про стадію розвитку злочину: готування (ст. 14 Кримінального кодексу України) чи замах (ст. 15 Кримінального кодексу України). Аналогічно й у картці форми 2 на особу злочинця (у п. 33) передбачається фіксування вказаного. Однак на позитивний і основний показники працівникам оперативних підрозділів він не зараховується,

тому й не викликає в них певної зацікавленості. Крім того, вказане частково стосується й недисциплінованості осіб, які оформлюють статистичні й облікові документи. Так, за весь 2009 р. такий показник зафіксований лише у 27 фактах замаху на вчинені злочини (фактів підготовки до вчинення злочину взагалі не вказано, що є наймовірним і підтверджує зазначене), але більшість із цих показників припадає на підрозділи патрульно-постової служби й державної служби охорони МВС. У підрозділах карного розшуку такий показник наявний всього в декількох справах. Вказані недоліки цілком стосуються й статистичної та іншої відомчої звітності діяльності оперативних підрозділів, що є завданням окремого дослідження. Крім цього, слід зазначити, що в системі МВС взагалі відсутній структурний підрозділ, який би аналізував запобіжну діяльність не

тільки оперативних і галузевих підрозділів, але й у цілому роботу ОВС в цьому напрямі. Аналіз нормативних актів ОВС, спостереження, засноване на досвіді практичної роботи автора на керівних посадах, дозволяють стверджувати, що багаторазові пропозиції наукових і практичних працівників керівництву МВС України доречно переглянути критерії оцінювання діяльності, зокрема й оперативних підрозділів, відійшовши при цьому від стереотипів, не були реалізовані на практиці.

Отже, окремі аспекти оцінювання критеріїв ефективності в системі запобігання й протидії злочинності оперативними підрозділами ОВС є важливим засобом оптимізації самої системи й відповідної діяльності, а також актуальним напрямом сучасних теоретичних і прикладних досліджень, зокрема щодо підвищення ефективності обліку роботи оперативних підрозділів.

Список використаної літератури

1. Арістова І. В. Державна інформаційна політика: організаційно-правові аспекти : монографія / І. В. Арістова ; за заг. ред. О. М. Бандурки. – Х. : Вид-во ун-ту внутр. справ, 2000. – 368 с.
2. Веснин В. Р. Основы менеджмента : учебник / В. Р. Веснин. – М. : Трида, 1997. – 384 с.
3. Марцев А. И. Общее предупреждение преступлений и его эффективность / А. И. Марцев, С. В. Максимов. – Томск : Изд-во Томск. ун-та, 1989. – 159 с.
4. Злобин Г. А. О методологии изучения эффективности уголовного наказания в советском уголовном праве и криминологии / Г. А. Злобин // Вопросы предупреждения преступности. – 1965. – Вып. 1. – С. 50–74.
5. Шаргородский М. Д. Наказание, его цели и эффективность / М. Д. Шаргородский. – Л. : Изд-во Ленингр. гос. ун-та, 1973. – 160 с.
6. Гусаров В. Н. Оценка эффективности деятельности прокурора по выполнению требований ст. 23 и ст. 23¹ УПК Украины на стадии предварительного следствия / В. Н. Гусаров // Питання конституційно-правового статусу прокуратури України та удосконалення її діяльності : зб. наук. праць. – Х. : ПК Ген. Прокуратури України, 1999. – С. 148–153.
7. Плішкін В. М. Теорія управління органами внутрішніх справ : підручник / В. М. Плішкін ; за ред. Ю. Ф. Кравченка. – К. : Нац. акад. внутр. справ України, 1999. – 702 с.
8. Жалинский А. Э. Эффективность профилактики преступлений и криминологическая информация / А. Э. Жалинский, М. В. Костицкий. – Львов : Вища шк., 1980. – 210 с.
9. Литвинов О. М. Актуальні аспекти визначення ефективності діяльності правоохоронних органів щодо протидії злочинності : матеріали постійного семінару «Організаційно-правові засади боротьби з правопорушеннями на транспорті» (30 верес. 2004 р., м. Одеса). – О. : ОЮІ НУВС, 2004. – С. 42–47.
10. Джу́жа О. Джерела криминологічної інформації про стан злочинності в Україні / О. Джу́жа, Д. Голосніченко, А. Кирилук // Право України. – 2003. – № 12. – С. 65–70.
11. Литвак О. М. Латентна злочинність: деякі аспекти / О. М. Литвак // Право України. – 2003. – № 1. – С. 63–64.
12. Кальман О. Що протиставити злочинності? / Олександр Кальман // Зеркало тижня. – 2009. – 7–13 берез. – № 8 (736).
13. Ефименко М. О. Криминологическая теория и практика в организации ведомственного контроля за достоверностью уголовной статистики / М. О. Ефименко, Р. В. Скоморохов, В. Н. Шиханов. – М. : Волтерс Клувер, 2010. – 288 с.
14. Гусева К. А. Нормативно-правове забезпечення запобігання злочинам міліцією України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Гусева Катерина Анатоліївна. – К., 2009. – 245 с.
15. Нечипоренко Л. Анатолій Могильов: працюватимемо над розкриттям, а не над гарними звітами // Моменти. – 2010. – 28 трав. – № 4.
16. Інструкція про єдиний облік злочинів : затв. спільним наказом Генеральної прокуратури України, МВС України, СБУ, Державної податкової адміністрації України та Міністерства юстиції України від 26 берез. 2002 р. № 20/84/293/126/18/5.
17. Скоморохов Р. В. Значимость статистических сведений о состоянии преступности / Р. В. Скоморохов, В. Н. Шиханов, // Законность. – 2004. – № 8. – С. 42–45.
18. Литвинов О. М. Соціально-правовий механізм протидії злочинності в Україні : монографія / О. М. Литвинов. – Х. : Вид-во Харк. нац. ун-ту внутр. справ, 2008. – 446 с.

19. Карпец И. И. Сыск (записки начальника уголовного розыска) / Карпец И. И. – М. : Наука, 1994. – 351 с.
20. Кудрявцев В. Н. Социальные деформации. Причины, механизмы и пути преодоления / В. Н. Кудрявцев. – М. : Наука, 1994. – 133 с.
21. Лунеев В. В. Преступность XX века: мировые, региональные и российские тенденции / В. В. Лунеев. – Изд. 2-е, перераб. и доп. – М. : Волтерс Клувер, 2005. – 912 с.
22. Мартыненко О. А. Детерминация и предупреждение преступности среди персонала органов внутренних дел Украины : монография / О. А. Мартыненко. – Харьков : Изд-во ХНУВС, 2005. – 496 с.
23. Шиханов В. Н. Проблемы обеспечения объективности результатов криминологических исследований / В. Н. Шиханов // Право и государство: теория и практика. – 2006. – № 10. – С. 133–141.
24. Скоромников К. С. Существующая система учета преступлений и раскрытия их нуждается в кардинальной реформе / К. С. Скоромников // Государство и право. – 2000. – № 1. – С. 108–110.

Надійшла до редколегії 03.09.2011

ЮХНО А. А. АКТУАЛЬНЫЕ АСПЕКТЫ ОПРЕДЕЛЕНИЯ КРИТЕРИЕВ ЭФФЕКТИВНОСТИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ОПЕРАТИВНЫХ ПОДРАЗДЕЛЕНИЙ ОРГАНОВ ВНУТРЕННИХ ДЕЛ ПО ПРЕДОТВРАЩЕНИЮ И ПРОТИВОДЕЙСТВИЮ ПРЕСТУПНОСТИ

Проведен анализ системы показателей оценки деятельности оперативных подразделений органов внутренних дел при предотвращении и противодействии преступности. Предложен авторский подход по усовершенствованию методики оценки конечных результатов деятельности оперативных подразделений на современном этапе.

YUHN O. THE ACTUAL ASPECTS OF EFFICIENCY CRITERIA DETERMINATION OF OPERATIONAL UNITS OF INTERNAL AFFAIRS AGENCIES ON PREVENTING AND COMBATING CRIMES

The system of evaluation criteria of operational units of internal affairs agencies during the prevention and combating of crimes is analyzed. The author's approach to improving methods of evaluating the final results of the operational units' activity at the present stage is proposed.

УДК 681.3:34

С. Л. ЄМЕЛЬЯНОВ,

*кандидат технічних наук, доцент,
завідувач кафедри правової інформатики
Національного університету «Одеська юридична академія»,
член-кореспондент Академії зв'язку України*

**ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ
БАНКІВСЬКОЇ ТАЄМНИЦІ В УКРАЇНІ**

Розглянуто стан та основні тенденції розвитку сучасної системи організаційно-правового захисту банківської таємниці в Україні та наведено пропозиції щодо її вдосконалення.

Банківська система в будь-якій країні є важливою складовою економіко-господарського механізму, його «*кровеносною системою*». З метою забезпечення її стабільного та ефективного функціонування держава створює ряд гарантій банківської діяльності, чинне місце серед яких займає банківська таємниця (далі – БТ) [1]. Інститут БТ є складовою правової системи кожної розвинутої країни світу, зміст якої зумовлюється особливостями економіко-правової доктрини держави та формування нормативної бази, що забезпечує правовий захист інформації з обмеженим доступом (далі – ІзОД) [2].

Тому проблема формування оптимального правового регулювання у сфері захисту БТ задля збереження балансу публічних і приватних інтересів, забезпечення жорсткого і надійного режиму захисту ІзОД у поєднанні з недоторканністю законних прав і інтересів громадян є **актуальною**.

Різні аспекти цієї складної та багатогранної проблеми розглядалися як російськими (І. Л. Бачило, А. Ю. Вікулін, В. А. Копилов, В. Н. Лопатін, М. М. Рассолов, І. В. Смолькова, А. А. Фатянов тощо), так і вітчизняними (В. О. Голубев, Д. О. Гетманцев, А. І. Марущак, Р. А. Калюжний,